

The Geller Edition

שרשרת זהב

Does the End Need a Beginning?

גמר דין:
דין בפני עצמו או המשך תחילת הדין?

לרפואה שלימה
שמואל יעקב בן רחל

Vol VII

COMPILED BY

R' SHMUEL IANN

Dayan at Beis Din Shaarei Horaah

With

Rabbi Mendy Brukirer

Design and Print:

732.475.0101 • machon@bprintgroup.com

To join and learn more visit
JXKollel.com

שרשרת זהב

These booklets are called **Sharsheres Zahav** (*Golden Chain*), based on the verse describing the golden chains of the Choshen (Shemos 28:13–14). Just as those chains connected the Choshen to its proper place, so too these works are intended to be small links in the golden chain of Torah transmission, connecting the learner to the teachings of Chazal, the Rishonim, the Acharonim, and the great Torah scholars of every generation.

In particular, these booklets seek to connect the reader to the illuminating Torah of the **Ketzos HaChoshen**, whose teachings serve as a central foundation throughout. Everything written here is based on the sacred words of our sages and was prepared through sincere effort to clarify and understand the sugyos in the light of their teachings.

May Hashem grant that these words find favor among those who study Torah, and may these works become worthy additions to the eternal chain of Torah transmission from generation to generation.

Amen.

How to Read This Sheet?

Each source appears first in the original Hebrew or Aramaic, with a plain English version directly underneath. A Sugya Note helps explain the source in everyday words.

A Term Note defines an important word or idea. A Takeaway sums up the main point in a line or two.

You do not need any background to follow along. Read each source, then the English, then the note. The sheet is built to walk you through the discussion one step at a time.

Do not worry if you do not finish the sheet in one sitting. A good Torah session is not measured only by how much you finish, but by how deeply you learn to think through the discussion.

גמר דין: דין בפני עצמו או המשך תחילת הדין? Does the End Need a Beginning?

Opening Frame

Two people come to a Jewish court over money. The judges listen by day and weigh both sides. By evening, they are ready to say who owes what. Then night falls. The Torah splits a money case into two stages: first come the proceedings, then comes the ruling. The proceedings must be by day. The ruling may be given even at night. Now we can ask one question. When the court gives the ruling at night, what makes that ruling work? Does the ruling stand on its own, or does it work only because the proceedings began properly by day? In short: can the end stand without the beginning?

Part 1

The Foundation: Proceedings by Day, Ruling at Night

Term Note

תחילת דין | *tchilas din* / *Proceedings*

This means the first stage of a court case before the final ruling.

Term Note

גמר דין | *gemar din* / *Final Ruling*

This means the moment the court announces who wins and who owes.

שמות י"ח:כ"ו | Exodus 18:26

The Torah is the Five Books of Moshe, the written foundation of Jewish law and teaching.

They would judge the people at all times. The difficult matter they would bring to Moshe, and every small matter they would judge themselves.

וְשִׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת אֶת־הַדָּבָר הַקָּטָן
וְהַגָּדוֹל אֶל־מֹשֶׁה וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפֹּטוּ הֵם.

סנהדרין ל"ד: | Talmud, Sanhedrin 34b

The Talmud is the record of the Oral Torah's discussion, edited around the years 500 to 600.

Money cases are judged by day. From where do we know this? Rav Chiya bar Pappa said: because the verse says, "And they shall judge the people at all times." If so, why not begin the case at night too? The Gemara answers with Rava. Rava put two verses together. One verse says "at all times," which sounds like even at night. Another verse says "on the day," which sounds like day only. How do both stand? Day is needed for the proceedings. Night can be used for the final ruling.

דיני ממונות דנין ביום וכו', מנה"מ, א"ר חייא בר פפא דאמר קרא ושפטו את העם בכל עת, אי הכי תחלת דין נמי, כדרבא, דרבא רמי כתיב ושפטו את העם בכל עת, וכתיב והיה ביום הנחילו את בניו, הא כיצד, יום לתחלת דין, לילה לגמר דין.

Sugya Note

The Talmud asks where we know that money cases begin by day but may be finished at night. Rav Chiya bar Pappa brings a verse: "And they shall judge the people at all times." That sounds like court can judge at any time, even at night. The Talmud asks: if so, why not allow the proceedings to begin at night too? Rava answers with two verses. One verse says "at all times." The other says "on the day." The answer is that the proceedings need the day, but the final ruling may be at night.

הגמ' דנה מנין לדיני ממונות שדנין ביום וגומרינ בלילה. ומייתי ר' חייא בר פפא ראיא מקרא ד"ושפטו את העם בכל עת", דמשמע דאפשר לדון בכל זמן ואף בלילה. ומקשה הגמ' דאם כן תחלת הדין נמי תהא כשרה בלילה, ומאי שנא גמר דין מתחלת דין. ומתרץ הגמ' כדרבא, דרבא רמי תרי קראי אהדדי, דכתיב "ושפטו את העם בכל עת" דמשמע אף בלילה, וכתיב "והיה ביום הנחילו את בניו" דמשמע דוקא ביום. ומיישב רבא דלא קשיא, דיום האמור בקרא קאי על תחלת הדין דבעינן דוקא ביום, ואילו "בכל עת" קאי על גמר הדין דכשר אף בלילה. נמצא דתחלת דין דוקא ביום וגמר דין כשר אף בלילה.

Takeaway

A money case has two stages. The proceedings belong to the day, but the ruling may come at night.

I. How Far Does the Split Reach?

If proceedings and ruling are two different stages, that difference should matter in other court settings too. One example is chalitzah, the ceremony that frees a childless widow from marrying her late husband's brother. A court oversees it. The Gemara asks how the day-and-night rule applies there.

Term Note

חליצה | *chalitzah* / Release Ceremony

This means the ceremony, done before a court, that releases a childless widow from the bond to her late husband's brother.

יבמות ק"ד. | Talmud, Yevamos 104a

Maseches Yevamos discusses family law, including chalitzah.

As we learned in the Mishnah: if she performed chalitzah at night, the ceremony is valid, and Rabbi Eliezer invalidates it. The Talmud explains their disagreement: one Sage holds this ceremony is like the proceedings, and one Sage holds it is like the final ruling.

דתנן במתני' חלצה בלילה חליצתה כשרה, ור"א פוסל. ובגמ' תנן, והכא בהא קמיפלגי, מר סבר חליצה כתחלת דין דמיא ומר סבר חליצה כגמר דין דמיא.

Sugya Note

The Talmud in Yevamos brings a disagreement about doing this ceremony at night. The question is whether the ceremony is like the proceedings or like the final ruling. One Sage holds it is like the proceedings, which must be by day. That is why Rabbi Eliezer invalidates it at night. The other Sage holds it is like the final ruling. Just as the final ruling may be at night, this ceremony may also be at night.

הגמ' ביבמות מיייתי מחלוקת תנאים בדין חליצה בלילה, דפלוגתיהו תלויה בסוגיא דסנהדרין הנ"ל, דהיינו אי חליצה דמיא לתחלת דין או לגמר דין. מר סבר דחליצה דמיא לתחלת דין, ובעינן דוקא ביום כמו תחלת דין, ולכן פוסל ר"א חליצה בלילה. ומר סבר דחליצה דמיא לגמר דין, וכשם שגמר דין כשר אף בלילה כדילפינן מ"ושפטו את העם בכל עת", הכי נמי חליצה כשרה בלילה.

Takeaway

Some court-like acts are treated as proceedings, and some are treated as rulings. That can decide whether they may be done at night.

תוס' יבמות ק"ד. ד"ה מר | Tosafos, Yevamos 104a

Tosafos are the running comments of the French and German Talmud scholars of the twelfth and thirteenth centuries, who tested each passage against the rest of the Talmud.

One Sage holds that chalitzah is like the beginning of the case, therefore it is invalid (at night). And in the Jerusalem Talmud it is taught, "From where do we know that if they erred and judged at night their ruling stands? The verse teaches, "And they shall judge the people at all times."

מר סבר חליצה כתחלת דין דמיא לכך פסולה (בלילה), ובירושלמי בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין, פ"ד ה"ה) גרסי' מנין שדינן ביום וגומרים בלילה שנא' ושפטו את העם בכל עת, ופריך אית קרא לשעבר, אלא מנין שאם טעו ודנו בלילה שדינן דין ת"ל ושפטו את העם בכל עת.

Sugya Note

Tosafos brings a different reading from the Jerusalem Talmud. In the Babylonian Talmud, the verse teaches that a court may finish a case at night from the start.

The Jerusalem Talmud reads it differently. The verse is not teaching what a court may do from the start. It teaches what happens if the judges already made a mistake and judged at night: their ruling stands after the fact, and they do not need to judge again.

This gives a practical difference between the Babylonian Talmud and the Jerusalem Talmud. According to the Babylonian Talmud, a final ruling at night is valid from the start. According to the Jerusalem Talmud, it may be valid only after the fact.

תוס' מיייתי גירסא אחרת מהירושלמי, דבבבלי מבואר דקרא זה מהני לכתחלה לגמר דין, דהיינו דלכתחלה מותר לגמור את הדין בלילה. אמנם הירושלמי גרס אחרת, דפריך על הקרא ד"ושפטו את העם בכל עת" דאית קרא לשעבר, כלומר דהקרא אינו מדבר לכתחלה אלא על מה שכבר עשו בעבר. דאין הקרא בא ללמד דלכתחלה מותר לגמור דין בלילה, אלא אתי לאשמועין דאם טעו ודנו בלילה בדיעבד דינן דין ואין צריך לחזור ולדון. נמצא דנפקא מינה בין הבבלי לירושלמי, דלבבלי גמר דין בלילה כשר לכתחלה, ואילו לירושלמי אינו כשר אלא בדיעבד בלבד.

Takeaway

The Babylonian Talmud allows the final ruling at night from the start.
The Jerusalem Talmud may allow it only after the fact.

רא"ש ב"ב פרק יש נוחלין סי' ג' | Rosh, Bava Basra, Yesh Nochalin 3

Rabbeinu Asher ben Yechiel (about 1250 to 1327), Germany and later Toledo, Spain. A leading authority whose rulings became a basis for later Jewish law.

He wrote that the Babylonian and Jerusalem Talmuds disagree about starting the proceedings at night. The Babylonian Talmud holds it is invalid. The Jerusalem Talmud

דכתב דהבבלי וירושלמי פליגי בתחילת דין בלילה, דבבלי ס"ל פסול, ולירושלמי ס"ל כשר בדיעבד,

holds it is valid after the fact. The Ramban (Rabbi Moshe ben Nachman, 1194 to 1270; there, page 113b) also explains that this is a dispute between the two Talmuds, and he rules like the Babylonian Talmud.

וכן מבואר בהרמב"ן (שם, קי"ג ע"ב) דפלוגתא היא בין הבבלי וירושלמי, וס"ל להרמב"ן דהעיקר כבבלי.

Sugya Note

The two Talmuds are not arguing about the final ruling at night. They are arguing about starting the proceedings at night. According to the Babylonian Talmud, nighttime proceedings are invalid even after the fact. According to the Jerusalem Talmud, they are valid after the fact. The Ramban agrees that this is the dispute, but he rules like the Babylonian Talmud: if the proceedings were done at night, the ruling does not stand.

הרא"ש מבאר דפלוגתת הבבלי והירושלמי אינה בגמר דין בלילה אלא בתחלת דין בלילה. דלבבלי תחלת דין בלילה פסולה אפילו בדיעבד, ואילו לירושלמי אף תחלת דין שנעשתה בלילה כשרה בדיעבד. וכן מבואר ברמב"ן דמודה דפלוגתא היא בין הבבלי לירושלמי בדין תחלת דין בלילה, אלא דס"ל להרמב"ן דהעיקר כבבלי דתחלת דין בלילה פסולה אף בדיעבד. ומאידך לפי שיטת הרא"ש והרמב"ן דמה שאמר הירושלמי דאם טעו ודנו בלילה דינם דין, לאו אגמר דין קאי כמו שנתבאר לעיל אלא אתחלת דין קאי וכשר בדיעבד, ועל זה חולק הבבלי וסובר דתחלת דין בלילה פסולה לגמרי.

Takeaway

The key question is what the Jerusalem Talmud is discussing: the proceedings at night, or the final ruling at night.

שו"ע חו"מ סי' ה' סעי' ב' | Shulchan Aruch, Choshen Mishpat 5:2

Rabbi Yosef Karo (1488 to 1575), Tzfas, wrote the Shulchan Aruch.

Rabbi Moshe Isserles, the Rema (about 1530 to 1572), Cracow, added the Ashkenazic rulings. Together, their work became the central code of practical Jewish law.

A court may not begin a case at night. But if they began a money case by day, they may finish it at night. The Rema adds: some say that if they went ahead and judged at night, their ruling stands.

אין דנין בלילה בתחלת דין, אבל אם התחילו לדון דיני ממונות ביום גומרין בלילה. הג"ה, וי"א דאם עברו ודנו בלילה דיניהם דין.

Sugya Note

The Shulchan Aruch and the Rema follow the Rosh and the Ramban. The dispute is about proceedings that began at night. The Shulchan Aruch rules like the Babylonian Talmud: nighttime proceedings are invalid, even after the fact. A final ruling, though, may be given at night.

The Rema adds the view of the Jerusalem Talmud: after the fact, even nighttime proceedings can stand.

מבואר דהשו"ע והרמ"א למדו כשיטת הרא"ש והרמב"ן, דסבירא להו דפלוגתת הבבלי והירושלמי נסבה על תחילת דין בלילה, היינו האם דיניהם דין בדיעבד או דפסולה לגמרי. ופסק השו"ע כשיטת הבבלי דתחילת דין בלילה פסולה לגמרי בין לכתחילה ובין בדיעבד, ואילו גמר דין כשר בלילה. והרמ"א בהגהתו הוסיף את שיטת הירושלמי דבדיעבד אפילו תחילת דין דאיתעביד בלילה דיניהם דין בדיעבד.

Takeaway

The Shulchan Aruch rules that proceedings at night are invalid. The Rema brings the view that after the fact, even proceedings at night can stand.

II. What Counts as the Final Ruling?

Everything now depends on the line between the proceedings and the ruling. Where does that line sit? Is receiving testimony part of the proceedings, or part of the ruling?

רמב"ם הל' סנהדרין פכ"א ה"ג | Rambam, Laws of the Sanhedrin 21:3

Rabbi Moshe ben Maimon (1138 to 1204), Cordoba and later Egypt. A physician who wrote the first complete, ordered code of the whole Torah law.

One litigant should not sit while the other stands. Rather, both should stand. If the court wants to seat both of them, it may do so. When does this apply? During the give-and-take of the case. But at the time of the final ruling, everyone stands, as it says, "And the people stood over Moshe." What is the final ruling? "So-and-so, you are obligated; so-and-so, you are cleared." This applies to the litigants. Witnesses, however, must always stand, as it says, "And the two men shall stand."

לא יהיה אחד יושב ואחד עומד אלא שניהם עומדין, ואם רצו ב"ד להושיב את שניהם מושיבין וכו', בד"א בשעת משא ומתן בדין, אבל בשעת גמר דין הכל בעמידה שנא' ויעמד העם על משה, ואיזה הוא גמר דין, איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה זכאי, בד"א בבעלי דינין, אבל העדים לעולם בעמידה שנא' ויעמדו שני האנשים.

Sugya Note

The Rambam makes the line clear. The final ruling is when the court says, "so-and-so, you are obligated" or "so-and-so, you are cleared." Receiving testimony is not part of the final ruling. It belongs to the proceedings.

מבואר מהרמב"ם דגמר דין היינו דוקא כשאומרים איש פלוני אתה חייב ואיש פלוני אתה זכאי, אבל קבלת העדות אינה בכלל גמר דין אלא נחשבת לתחילת הדין.

Takeaway

The Rambam sets the line. Receiving testimony belongs to the proceedings, not to the final ruling.

שו"ע חו"מ סי' כ"ח סעי' כ"ד | Shulchan Aruch, Choshen Mishpat 28:24

The Shulchan Aruch is the central code of practical Jewish law.
Choshen Mishpat deals with courts, judges, witnesses, and civil law.

Testimony is received only by day. If the court received testimony at night, even if the witnesses were rushing to travel overseas, the court may not rule based on that testimony.

אין מקבלין עדות אלא ביום, ואם קבלוהו בלילה אפי' היו עדין רדופים לילך למדינת הים אין דנין ע"פ אותה קבלה.

Sugya Note

It sounds from the Shulchan Aruch that receiving testimony belongs to the proceedings, not to the final ruling. That is why receiving testimony at night is invalid even after the fact.

But this raises a question. The Rema accepts nighttime proceedings after the fact as the ruling of the Jerusalem Talmud. If receiving testimony is part of the proceedings, why did the Rema not comment on the Shulchan Aruch's ruling that testimony at night is invalid? The Rema should have said that testimony at night is valid after the fact.

משמע מהשו"ע דקבלת עדות כתחילת הדין ולא כגמר דין, דהא פסק דקבלת עדות בלילה פסולה אפילו בדיעבד. וצ"ב מדוע לא הגיה הרמ"א דקבלת עדות בלילה כשרה בדיעבד, דכיון דקבלת עדות תחילת דין היא, ממילא דינה כתחילת הדין דפסולה בלילה אפילו בדיעבד כפסק השו"ע, א"כ אמאי לא הגיה הרמ"א נמי דקבלת עדות בלילה כשרה בדיעבד, כשם שהגיה לגבי תחילת הדין.

Takeaway

The Rema accepts nighttime proceedings after the fact, but not nighttime testimony. That difference needs explaining.

III. Can the Ending Stand Without the Beginning?

קצוה"ח סי' ה' סק"ב | Ketzos HaChoshen 5:2

Rabbi Aryeh Leib Heller (1745 to 1812), Galicia. His work on civil law is a standard text in the study hall.

Therefore, it seems that the ruling itself stands. The beginning of the case at night was invalid. But the final ruling, when the

ולכן נראה לע"ד דגוף הדין כדקאי קאי דכשר בדיעבד, והוא דכיון דאינו פסול אלא תחלת דין בלילה וגמר דין כשר בלילה, וא"כ אם עברו ודנו בלילה נהי דפסול היה

judges say, “so-and-so, you are obligated,” is valid at night according to Torah law. So if they judged at night, the ruling is valid after the fact. The earlier give-and-take was improper, but that does not ruin the final ruling. This is like judges who gave a ruling without any give-and-take at all, where the ruling is still valid.

At first glance, one might have thought they should simply say the final ruling, since the earlier discussion already happened and the final ruling is valid at night. Still, since they already began the case at night, it is not proper to continue that improper process. But if they did continue and rule, the ruling is valid.

With this, the Jerusalem Talmud can be read clearly. At first, it tries to use the verse “they shall judge the people at all times” to teach that if a court judged at night, its ruling stands. The Gemara then reads the verse in line with the Mishnah: a case may be finished at night. From the fact that the final ruling itself is valid at night, we learn that if they already judged at night, the ruling can still stand after the fact. The ruling was done at a valid time. Only the earlier give-and-take was done improperly.

This now fits well. If the judges went ahead and judged at night, their ruling stands, because the final ruling itself was valid.

But receiving testimony at night is different. Testimony belongs to the beginning of the case, so it is invalid even after the fact. The same is true of chalitzah at night, according to the view that treats chalitzah like the beginning of a case. That is why the Rema can rule that a case judged at night may stand, while testimony received at night remains invalid.

תחלת דין דהיינו המשא ומתן, מ”מ גמר הדין דהיינו מה שאמרו איש פלוני אתה חייב זה הוא בכשרות מן התורה דהא גמר הדין כשר בלילה, וא”כ כי עברו ודנו בלילה כשר הדין בדיעבד דהא הפסק דין שאמרו כשר הוא בלילה, אלא שהיה המשא ומתן בפסול שהוא תחלת הדין ולא מיפסל מחמת זה הגמר דין, ומידי דהוי לדיינים שפסקו את דינם בלי משא ומתן דלא מיפסל משום זה, וא”כ כיון דגמר דין כשר בלילה א”כ עברו ודנו בלילה ודאי כשר, ואפי’ לכתחילה היה ראוי לומר דיאמרו את הגמר דין דהא המשא ומתן כבר נעשה וגמר דין כשר בלילה, אלא כיון דעברו ודנו תחלת הדין בלילה אינו ראוי שיוסיפו עוד לגמור את הדבר של איסור, אבל אם עברו ודנו ודאי כשר וכמ”ש דהא זה הפסק שאמרו איש פלוני אתה חייב זה הוא בהכשר דהא גמר דין כשר בלילה ודו”ק.

ובזה נראה לפרש לשון הירושלמי דמתחילה רצה ללמוד מקרא דאם עברו ודנו דיניהן דין ורצה לפרש המקרא ושפטו את העם בכל עת, ופריך אית קרא לשעבר, ולזה חזר ודרש המקרא כיני מתניתין דגומרין בלילה, ומסיים אמר’ הדין אמירא, כמו זאת אומרת דהיינו מדכשר גמר דין בלילה זאת אומרת דכשר בדיעבד דהא הגמ”ד נעשה בהכשר ולא מיפסל רק תחלת המשא ומתן, ולפי”ז אתי שפיר דאם עברו ודנו בלילה דיניהן דין דהא גמר דין בהכשר. אבל אם עברו וקבלו עדות בלילה דזה הוי תחלת הדין או חלצה בלילה, וא”כ כיון דתחלת דין פסול הוא פסול אפי’ בדיעבד, אלא דעברו ודנו דוקא כשר כיון דהגמר דין כשר וא”כ הרי הוא כאלו אמרו את הגמר דין בלי משא ומתן, אבל קבלת עדות הוא פסול אפי’ בדיעבד כיון דהוא תחלת דין, ולכן הכריע הרמ”א דעברו ודנו כשר וקבלת עדות פסול וכמ”ש והוא נכון.

Sugya Note

The point of the Ketzos is this. Even though the beginning of a case is invalid at night, that problem does not attach to the ruling itself. It applies only to the beginning of the case.

So if the judges wrongly discussed the case at night and then gave the final ruling, the ruling can still stand. The give-and-take was done improperly. But the final ruling itself, the words “so-and-so, you are obligated,” is valid at night.

That is why the ruling is not ruined by the earlier problem. It is like a case where judges gave a ruling without any give-and-take at all. The ruling still stands.

This also explains the Rema. When a court judged at night, the ruling can stand after the fact, because the final ruling itself was valid.

Receiving testimony at night is different. Testimony is the beginning of the case itself. Since that act was done at night, the act itself is invalid, even after the fact. The same is true of chalitzah at night, according to the view that treats chalitzah like the beginning of a case.

So there are two different cases. If the problem was only in the earlier give-and-take, the final ruling can still stand. But if the problem is in the very act that begins the case, that act is invalid and cannot be fixed after the fact.

ונראה לבאר יסוד דברי הקצות, דאף דתחלת דין פסולה בלילה, מ”מ אין הפסול חל על עצם חלות הפסק דין אלא על מעשה תחלת הדין בלבד. ומשום הכי, היכא דעברו ודנו בלילה, אף שהמשא ומתן נעשה בפסול, מ”מ גמר הדין גופא, דהיינו אמירת “איש פלוני אתה חייב”, הרי כשר מן התורה, דגמר דין כשר בלילה. ומאחר שהפסק עצמו נעשה בהכשר, אין הוא נפסל מחמת הפסול שהיה במשא ומתן שקדם לו, וכעין דיינים שפסקו בלא משא ומתן כלל, שאין הפסק נפסל משום כך.

ולפי זה מתבאר היטב שיטת הרמ”א, דדוקא בדנו בלילה דיניהם דין בדיעבד, משום דגמר הדין נעשה בכשרות, משא”כ קבלת עדות בלילה, דהויא תחלת דין ממש, כיון שכל עיקר המעשה הפסול הוא גוף תחלת הדין, הרי הוא פסול אף בדיעבד. וכן בחליצה בלילה, דהפסול הוא בעצם תחלת המעשה, לא מהני בדיעבד. ונמצא דיש לחלק בין היכא דהפסול הוא רק במשא ומתן שקודם לגמר הדין, לבין היכא דהפסול הוא בעצם תחלת הדין, דבזה לא שייך להכשירו בדיעבד כלל.

Takeaway

For the Ketzos, the final ruling can stand on its own.
Testimony is different because it belongs to the beginning of the case.

IV. Does the New Month Challenge the Ketzos?

The Ketzos gives one side: the final ruling can stand on its own. A Gemara about declaring the new month now seems to point the other way.

Term Note

קידוש החודש | **kiddush hachodesh** / *Sanctifying the New Month*

This means the court's act of declaring the new month, saying "it is sanctified" once witnesses testify they saw the new moon.

שמות י"ב:ב' | Exodus 12:2

Sefer Shemos tells the story of the Exodus and the first mitzvos given to the Jewish people as a nation.

This month shall be for you the head of the months. It shall be the first for you of the months of the year.

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה.

רש"י שם | Rashi, Exodus 12:2

Rabbi Shlomo Yitzchaki, Rashi (1040 to 1105), Troyes, France. His commentary is the basic guide to understanding Tanach and the Talmud.

Hashem showed Moshe the moon in its renewal and told him: when the moon renews itself, that will be Rosh Chodesh for you. On the simple level, Hashem was speaking about Nisan: it would be the first month for counting the months, so Iyar would be called the second and Sivan the third.

הִרְאָהוּ לִבְנֵהוּ בַחֲדוּשָׁה וְאָמַר לוֹ כִּשְׁהִירָח מִתְחַדֵּשׁ יִהְיֶה לָךְ רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאֵין מִקְרָא יוֹצֵא מִיָּד פְּשׁוּטוֹ, עַל חֹדֶשׁ נִסָּן אָמַר לוֹ זֶה יִהְיֶה רֹאשׁ לְסֹדֶר מִנִּין הַחֲדָשִׁים שִׁיחָא אֵייר קְרוֹי שְׁנֵי סִינָן שְׁלִישִׁי.

Takeaway

The mitzvah of Rosh Chodesh begins with seeing the new moon. Chazal express this as "such as this, see and sanctify." That is why the witnesses are not just background information. They are part of the mitzvah process itself.

ר"ה כ"ה: | Talmud, Rosh Hashanah 25b

This Gemara discusses the Jewish calendar, the new year, and the court's role in declaring the new month.

If the court and all of Israel saw the new moon, and the witnesses were examined, but the judges did not manage to say "it is sanctified" before dark, the month becomes full, meaning it has thirty days.

The Talmud asks: why mention the examination of the witnesses? It was needed because one might have thought that examining witnesses is like the proceedings, and saying "it is sanctified" is like the final ruling. If so, just as a money case may be finished at night, the new month should also be sanctified at night. The Talmud teaches that this comparison is not correct.

ראוהו בי"ד וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה עובר וכו', וגמ' שם פריך, למה לי למיתנייה חקירת העדים כלל, איצטריך סד"א תיהוי חקירת עדים כתחילת דין, ומקודש מקודש כגמר דין, ולקדשי בליליא, מידי דהוה אדיני ממונות, דתנן דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה, ה"נ מקדשין בליליא קמ"ל.

Sugya Note

The Talmud asks why the Mishnah needed to mention the examination of the witnesses. The answer is that we might have thought to compare the new month to a money case. The witnesses would be like the proceedings, and the declaration of "it is sanctified" would be like the final ruling.

The Talmud teaches that we do not make this comparison. Examining the witnesses and declaring the new month are one matter, and the whole process must be done by day. If the judges did not say "it is sanctified" before dark, they must wait until the next day.

משמע מהגמ' דמקשה על המשנה דראוהו בי"ד, למה לי למיתני כלל דין חקירת העדים, ומתרצת הגמ' דאיצטריך לאשמועינן דלא תימא דחקירת עדים דמיא לתחלת דין ואמירת מקודש דמיא לגמר דין, וכשם שבדיני ממונות יום לתחלת דין ולילה לגמר דין, ומותר לגמור בלילה, הכי נמי נימא דאפשר לקדש את החודש בלילה כיון דאמירת מקודש דמיא לגמר דין, קמ"ל דלא אמרינן הכי, וחקירת עדים וקידוש החודש כולו חד ענין הוא ובעינן שיהא ביום דוקא, ולכן אם לא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה אין מקדשין בלילה.

Takeaway

The new month is not like a regular money case.
Even the declaration must be made by day.

ח' הגרנ"ט ב"ב סי' קפ"ח | Chiddushei HaGranat, Bava Basra 188

Rabbi Naftali Trop (1871 to 1928), Radin, Lithuania. Head of the town's yeshiva, known for the clarity he brought to difficult questions.

If a final ruling can be valid even without a valid beginning, then the Gemara's question comes back. Why should declaring the new month be different? Even if the witnesses were not examined by day, the judges should still be able to say "it is sanctified" at night as a final ruling.

ואי נימא דסוף דין בלא תחילת כשר א"כ הדר קו' הגמ' שם דמאי שנא בי"ד

מעדים, וע"כ דהא דגמ"ר כשר בלילה היינו משום שהתחלה היתה ביום, וע"כ שפיר איכא חילוק דבי"ד פסול ומשא"כ עדים.

It must be, then, that a final ruling at night works only when the beginning took place by day. That would explain why the Gemara needed the witnesses to be examined by day before even considering whether the declaration could be made at night.

Sugya Note

Rav Naftali Trop raises a difficulty against the Ketzos. The Ketzos held that a final ruling can be valid at night even when there was no valid beginning of the case by day.

He challenges this from the Talmud's discussion of declaring the new month. The Gemara only considered allowing the new month to be sanctified at night because the witnesses had already been examined by day. Their daytime examination is what made it possible to compare the words "it is sanctified" to a final ruling.

That means the daytime examination is not just a side detail. It is the whole reason the Gemara thought the declaration might work at night.

If the Ketzos is right, why did the Gemara need daytime examination at all? Even without it, the declaration should have been valid at night as a final ruling.

It seems from here that a night ruling works only when the beginning took place by day. That is why the Gemara needed to say that the witnesses were examined by day.

והנה הגרנ"ט זצ"ל מקשה על שיטת הקצות, דהנה הקצות סבר דגמר דין כשר בלילה אפילו היכא שלא היתה תחלת דין ביום כלל. על זה מקשה הגרנ"ט זצ"ל דמגמ' ר"ה מוכח דלא כן, דהרי הגמ' שם הוה ס"ד להכשיר קידוש החודש בלילה דוקא היכא שנחקרו העדים ביום, ומשום דנחקרו ביום הוה ס"ד דאמירת מקודש דמיא לגמר דין וכשרה בלילה. ואי נימא כהקצות דגמר דין מהני אף בלא תחלת דין ביום, אם כן הדרא קושיית הגמ' לדוכתא, דמאי איצטריך למיתני דנחקרו העדים ביום, הא אפילו בלא חקירה ביום כלל הוה ס"ד דליהני קידוש החודש בלילה כיון דאמירת מקודש הוה גמר דין, וגמר דין כשר בלילה אף בלא תחלת דין. אלא על כרחי מוכח מהגמ' דגמר דין כשר בלילה דוקא היכא שהתחלת הדין היתה ביום, וזהו שהוצרך למיתני דנחקרו העדים ביום, דדוקא בכהאי גוונא הוה ס"ד דאמירת מקודש תהא כשרה בלילה כגמר דין וצ"ע.

Takeaway

The Granat challenges the Ketzos: the Gemara about the new month sounds like a night ruling needs a daytime beginning.

One more calendar rule is needed first: sometimes the court can set the month even without sighting the moon.

ר"ה י"ט | Talmud, Rosh Hashanah 19b

This passage deals with how the calendar was arranged so that even faraway communities could know when Pesach would fall.

שלחו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר. They sent to Mar Ukva: the Adar next to Nisan is always short, meaning twenty-nine days.

Sugya Note

The Talmud says that the Adar next to Nisan is always short. It has twenty-nine days, not thirty. The reason seems to be that Purim and Pesach should not be too far apart. If Adar had thirty days, there would be thirty-one days from Purim to Pesach. Making Adar short keeps Pesach closer to Purim.

הגמ' בר"ה מייתי דשלחו לו למר עוקבא דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר. והיינו דאדר השני הסמוך לניסן אינו אלא כ"ט יום ולעולם אין עושין אותו שלם. וטעמא דמילתא נראה דהוא כדי שלא יהא ריחוק גדול בין פורים לפסח, דכיון דפורים הוא בי"ד באדר ופסח הוא בט"ו בניסן, אם היה אדר שלם היו ל"א יום מפורים לפסח, ולכן עושין אדר חסר כדי שיהא הפסח סמוך לפורים.

Takeaway

This Adar is always twenty-nine days,
so there are only thirty days between Purim and Pesach.

טורי אבן ר"ה שם | Turei Even, Rosh Hashanah

Rabbi Aryeh Leib Ginzburg, known as the Shaagas Aryeh (about 1695 to 1785), Lithuania and later Metz, France. In old yeshiva circles, his discussion of tefillin was so classic that it often became the backbone of a learned bar mitzvah Torah speech.

"The Adar next to Nisan is always short." It seems to me that this is a decree of the Sages. After they made the system of messengers going out, the messengers still could not reach distant places before Pesach. Therefore, the Sages made Adar always short, so even distant communities would know when Pesach is.

אדר הסמוך לניסן לעולם חסר, נ"ל דתקנת חכמים היא לבתר דתיקנו שיהא שלוחים יוצאים כדתנן בפ"ב (דף כ"ב ע"ב) וא"א להגיע למקומות הרחוקים עד הפסח מש"ה תיקנו שיהיה אדר לעולם חסר דהשתא אפי' הרחוקים יודעין מתי פסח.

Sugya Note

The Turei Even explains why the Sages made the Adar next to Nisan always short. The Sages sent messengers from Yerushalayim to tell faraway communities when Rosh Chodesh had been declared. But some communities were too far away.

ביאור הטורי אבן שתיקנו חכמים שאדר הסמוך לניסן יהא לעולם חסר. דהנה ידוע דתקנו חכמים שיוצאין שלוחים מירושלים להודיע לבני המקומות הרחוקים מתי חל ראש החודש. אמנם דבני המקומות הרחוקים אין השלוחים יכולים להגיע אליהם עד אחר הפסח, וממילא אינם יודעים מתי חל ראש חודש ניסן ומתי הפסח. לכן

The messengers could not reach them before Pesach.

So the Sages made Adar always short. Once everyone knew that Adar would have twenty-nine days, they could know when Rosh Chodesh Nisan and Pesach would be, even without messengers.

תיקנו חכמים שאדר יהא לעולם חסר, דכיון שיודעים מראש שאדר לעולם חסר, ממילא יודעים בני המקומות הרחוקים מתי יחול ראש חודש ניסן ומתי הפסח אף בלא שלוחים, דאם ראש חודש אדר חל ביום פלוני ממילא ידוע שראש חודש ניסן יחול כ"ט יום לאחר מכן. נמצא דתקנה זו דאדר לעולם חסר נתקנה לצורך בני המקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעים אליהם בזמן.

Takeaway

This rule helped faraway communities know when Pesach would be. It also shows that the court can sometimes set the month without sighting.

חידושי מרן הרי"ז הלוי, קידוש החודש, עמ' ו'

The Brisker Rav on Sanctifying the New Month

Rabbi Yitzchok Zev Soloveitchik (1886 to 1959), Brisk and later Jerusalem. Known as the Brisker Rav, he carried on his father's method of splitting a single law into its distinct parts.

According to this, how can the Adar next to Nisan always be short? Does everything not depend on seeing the moon?

It must be that the court has the power to set Rosh Chodesh when needed, even without sighting the moon. The Rambam says this is a law given to Moshe at Sinai.

The mitzvah, though, is still to sanctify the month through seeing the new moon whenever possible. For Nisan and Tishrei, the needs of the festivals come first, so the court may set Rosh Chodesh even without sighting. For other months, we try to fulfill the mitzvah through sighting.

So the court has the power to set Rosh Chodesh even without a sighting. But when possible, the mitzvah is done through seeing the new moon.

ולפי"ז איך אפשר שיהי' אדר הסמוך לניסן לעולם חסר, והלא הכל בראי' תליא מילתא. והנראה מוכרח דבאמת לפי הך שינויא אין אנו דנין כלל אם ב"ד יכולין לקדש לצורך, דזה ודאי דב"ד יכולין לקבוע ר"ח גם בלא ראי', וכמבואר ברמב"ם פ"ח מהל' קה"ח (ה"ח) דבזמן שלא נראה הירח בזמנו חדש אחר חדש ב"ד קובעין ר"ח בלא ראי' בקביעה ולא בקידוש וזה הלמ"מ. וכל עיקר הדין של הבריייתא הוא דאעפ"י שיש צורך לב"ד לחסר אבל מצווה לקדש על הראי', וזהו דתנינן יכול כשם שמעברין לצורך כך יהיו מקדשין לצורך ת"ל החדש הזה לכם כזה ראה וקדש, ובעיבור לצורך מקרי כזה ראה וקדש, כמו שפירש"י שם, אבל אם מחסרין לצורך וקובעים ר"ח בלא ראי', חסר קידוש עפ"י הראי', ולהכי אין מקדשין לצורך, כדי שיקויים כזה ראה וקדש, אבל לא משום דאין כח ביד ב"ד לקדש ולקבוע בלא ראי'. והשתא שפיר מחלקינן בין ניסן ותשרי לשאר ירחי, דבניסן ותשרי דאיכא תקנת המועדות לא משגחנין על הא דמצוה לקדש על הראי', דתקנתא דמועדות עדיף, וקובעין ב"ד ר"ח גם בלא ראי', ובלבד שיהיו המועדות כתקנן, ובשאר ירחי דליכא תקנתא דמועדות קפדינן ע"ז שיהא קודש ע"י ראי' ויקויים כזה ראה וקדש. אבל הא מילתא דפיסקא לכו"ע דב"ד יכולין לקבוע ר"ח גם בלא ראי', ושפיר שייכא תקנתא בזה שיהא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר. אבל כל זמן שאפשר לקדש עפ"י הראי' מחכים לביאת עדים, ומשום המצוה לקדש על הראי' וכו', אבל בעיקר ההלכה מודו דנאמר דין של קביעות גם בלא ראי' וקידוש, ושפיר י"ל כמש"כ למעלה דכל הנך דיני דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר וכו', שיש לב"ד לקבוע גם בלא ראי' וקידוש וכש"נ.

Sugya Note

The Brisker Rav makes a key split. There is the court's power to set Rosh Chodesh, and there is the mitzvah to sanctify the month through seeing the new moon.

For the court's power to set the month, witnesses are not always needed. The court can establish Rosh Chodesh even without sighting the moon. The Rambam says this is a law given to Moshe at Sinai.

But the mitzvah of sanctifying the month is different. That mitzvah is done through witnesses who saw the new moon, and through the court accepting their testimony. That is the meaning of "such as this, see and sanctify."

This explains why setting the month for a need is possible. If the calendar needs to be arranged for the festivals, the court has the power to set the month even without sighting. But when there is no special need, we try to fulfill the mitzvah in its best form, through seeing the new moon.

This is why Nisan and Tishrei are different from other months. In Nisan and Tishrei, the needs of the festivals come first, so the court can set the month even without sighting. For other months, where there is no festival need, we are careful to sanctify through sighting.

This also explains Adar. The Sages could make the Adar next to Nisan always short because the court has power to set Rosh Chodesh even without sighting. Still, whenever possible, the mitzvah is done through witnesses who saw the moon.

מבואר דמחדש הגאון אב"ד דבריסק זצ"ל יסוד גדול דאיכא לחלק בין דין כח הקביעה ודין מצות קידוש החודש. דמצד דין כח הקביעה יכולין ב"ד לקבוע ר"ח אפילו בלא ראייה כלל, דהכי מבואר ברמב"ם דהוי הלכה למשה מסיני. אמנם מצות קידוש החודש אינה מתקיימת אלא על ידי עדים שראו את הלבנה וב"ד מקדשין על פי עדותם דוקא, וכזה ראה וקדש בעינן. ולפי יסוד זה מחלק הגרי"ז זצ"ל בין ניסן ותשרי לשאר ירחי, דבניסן ותשרי דאיכא תקנת המועדות, עדיפא תקנה זו על מצות קה"ח, וממילא קובעין ב"ד ר"ח אף בלא ראייה כדי שיהו המועדות כתקנן. אבל בשאר ירחי דליכא תקנת המועדות, קפדינן אמצות קה"ח ובעינן כזה ראה וקדש דוקא. ואתי שפיר תקנה דאדר, הסמוך לניסן יהא לעולם חסר, דכיון דב"ד יכולין לקבוע ר"ח בלא ראייה מדין כח הקביעה.

Sugya Note

This answers the Granat's question. Money cases and declaring the new month are not the same.

In money cases, the beginning and the final ruling are two separate parts. The day rule applies to the beginning of the case. According to the Ketzos, it is not a condition that makes the final ruling valid. That is why the final ruling can stand even without a valid beginning.

The new month is different. When the court wants to fulfill the mitzvah of sanctifying the month, witnesses are necessary. The mitzvah is fulfilled through seeing the new moon and through the court accepting that testimony.

וממילא יש לומר דחילוק יסודי בין דיני ממונות לדין קידוש החודש. דבדיני ממונות גמר דין כשר בלילה אף בלא שום התחלת דין ביום, כיון דעיקר דין יום לתחלת דין הוא דין בפני עצמו ואינו תנאי לכשרות גמר הדין. משא"כ במצות קה"ח דשאני, דכיון דב"ד רוצים לקדש את החודש ולקיים מצותו, בעינן עדים בהכרח, דמצות קה"ח אינה מתקיימת אלא על פי ראייה דוקא. ולפיכך הוה ס"ד בגמ' דנחקרו העדים ביום מהני כתחלת דין ואמירת מקודש בלילה מהני כגמר

That is why the Gemara first thought the witnesses examined by day might work like the beginning of a money case. But in the end, the comparison does not hold. In a money case, the beginning and the final ruling are separate. For the new month, examining the witnesses and saying "it is sanctified" are one connected act of the mitzvah.

Without witnesses, the words "it is sanctified" do not fulfill the mitzvah of sanctifying through sighting. That is why this Gemara does not prove against the Ketzos.

דין, דקה"ח שאני מדיני ממונות, דבדיני ממונות תחלת הדין וגמר הדין הם שני דינים נפרדים שאינם תלויים זה בזה, ואף גמר דין בלא תחלת דין כשר, אבל בקה"ח חקירת העדים ואמירת מקודש הם חד ענין, דבלא עדים ליכא מצות קה"ח כלל ואמירת מקודש בלילה לא מהני מידי.

Takeaway

In money cases, the beginning and the ruling can be separate. For the new month, the witnesses are part of the mitzvah itself.

Final Map of the Question

Case: A court begins a money case by day and gives its ruling at night. The Torah requires the proceedings by day but allows the ruling even at night.

Question: Is the final ruling its own complete act, or is a night ruling valid only because proper daytime proceedings came first?

Side A: The final ruling stands alone. This is the direction of the Ketzos HaChoshen. A court may give a valid verdict even without valid proceedings before it.

Side B: The ending leans on the beginning. This is the direction the Granat draws from the Talmud's discussion of declaring the new month, where the comparison to a money case seems to rest on the witnesses having been examined by day.

Possible resolution: The Brisker Rav suggests that the new month has two tracks: the court's power to set the month, and the mitzvah to sanctify through sighting. Witnesses are part of the mitzvah itself, not just a daytime beginning.

Conclusion

We began with a simple case. A court deals with a money case during the day, but only after dark is it ready to say who wins. From Sanhedrin we learned the Torah's two-stage design: proceedings by day, ruling even at night.

The chalitzah case showed that this split can decide other laws too. Tosafos, the Rosh, the

Ramban, the Shulchan Aruch, and the Rema worked out how far the rule goes. The ruling may be given at night. The proceedings need the day. After the fact, some even accept proceedings that began at night. The Rambam then drew the inner line: the spoken verdict is the ruling, while receiving testimony belongs to the proceedings.

The later sources then ask a deeper question. What makes a ruling valid? The Ketzos says the final ruling is a complete act of its own. It does not depend on the earlier proceedings. The Granat challenges this from the Gemara about declaring the new month, where the new month seems to depend on witnesses being examined by day.

The Brisker Rav gives a possible answer. Declaring the new month has two tracks. One is the court's power to set the month. The other is the mitzvah to sanctify the month through seeing the new moon. When needed for the festivals, the court can set the month even without sighting. But when we are doing the mitzvah in its regular form, witnesses are not just support for a ruling. They are part of

the mitzvah itself.

That may answer the Granat. Declaring the new month is not a normal money case. In a money case, the beginning and the final ruling can remain separate, as the Ketzos says. For the new month, examining the witnesses and saying "it is sanctified" are tied together as one mitzvah process. So the new month may not prove anything about money cases.

So the question is sharper now. Can the end stand without the beginning? In a money case, the Ketzos says yes. If the Brisker Rav's distinction is right, the new month does not prove otherwise, because the witnesses there are part of the mitzvah itself. The Torah's phrase still stands at the center: "they shall judge the people at all times."